

Sygn. akt VI Gz 43/15

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2015 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Barbara Frankowska (spr.)

Sędziowie: SO Beata Hass-Kloc

SO Anna Walus-Rząsa

Protokolant: asyst. sędz. Anna Grzebyk

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2015 r. w Rzeszowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa: (...) **S.A. w W.**

przeciwko: **A. B.**

o **zapłatę**

w przedmiocie zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Rejonowego w Krośnie V Wydziału Gospodarczego z dnia 12 maja 2014 r. sygn. akt V GC 74/13 w przedmiocie odrzucenia apelacji

postanawia:

I. **u c h y l i ć** zaskarżone postanowienie i **z n i e ś ć** postępowanie w sprawie od dnia 14 lutego 2014 r. do dnia 22 września 2014 r. oraz **pr z e k a z a ć** sprawę Sądowi Rejonowemu w Krośnie V Wydziałowi Gospodarczemu do dalszego prowadzenia,

II. **p o z o s t a w i ć** rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. w W. wniósł pozew przeciwko A. B. o zapłatę kwoty 24.068,53 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania na podstawie art. 299 ksh.

Pozwany wraz ze sprzeciwem od wydanego w sprawie nakazu zapłaty w postępowaniu elektronicznym wnosił o zwolnienie od kosztów i wyznaczenie pełnomocnika z urzędu. Wniosek ten został uwzględniony jedynie w zakresie zwolnienia od kosztów sądowych, a w zakresie ustanowienia pełnomocnika z urzędu został prawomocnie oddalony (postanowienie Referendarza sądowego z dnia 16.05.2013r. k. 55 i postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 1.07.201r. k. 70). Następnie pozwany na rozprawie w dniu 29 sierpnia 2013r. zwracał się o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (protokół rozprawy k. 76), a później złożył wniosek z 4.09.2013r. o zawieszenie postępowania w sprawie do czasu spłaty zobowiązań przez Spółkę (k. 81).

Dnia 18 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w Krośnie, Sąd Gospodarczy, sygn. akt V GC 74/13 wydał wyrok uwzględniający powództwo w całości (k. 100).

Pismem z dnia 23 listopada 2013 r. pozwany wniósł o sporządzenie uzasadnienia przedmiotowego rozstrzygnięcia wnosząc jednocześnie o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia apelacji od wydanego w sprawie wyroku z dnia 18 listopada 2013 r. (k. 101-102).

Postanowieniem z dnia 2 grudnia 2013 r. Sąd I instancji na podstawie art. 117² § 2 k.p.c. odrzucił wniosek pozwanego o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu. (k. 104).

Pismem z dnia 16 grudnia 2013 r. pozwany wniósł apelację od przedmiotowego rozstrzygnięcia wskazując jednocześnie, iż nie jest w stanie odnieść się do treści merytorycznych zaistniałych w przedmiotowym postępowaniu w związku z czym potrzebna jest mu pomoc prawna, o co wniósł w przedmiotowej sprawie dwukrotnie (k. 109).

Zarządzeniem z dnia 28 stycznia 2014 r. Sąd Rejonowy w Krośnie wezwał pozwanego do uzupełnienia braków formalnych apelacji, w tym do przedłożenia jednego egzemplarza odpisu apelacji oraz zwięzłego przedstawienia zarzutów oraz ich uzasadnienia - w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia apelacji (k. 112).

W wykonaniu w/w zarządzenia, pozwany pismem z dnia 14 lutego 2014 r. załączył jeden egzemplarz apelacji wskazując zarazem, iż nie jest w stanie zwięźle przedstawić zarzutów oraz ich uzasadnić dlatego wnosi o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu. W uzasadnieniu przedmiotowego wniosku, pozwany wskazał, iż nie jest w stanie ponieść kosztów związanych z pełnomocnikiem bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Podniósł, iż od 2009 r. jest bezrobotny bez prawa do zasiłku, utrzymuje się z pomocy społecznej natomiast zagadnienia zaszły w toku niniejszej sprawy są prawnie skomplikowane i wymagają zawodowej ochrony jego praw. Wskazał, iż dotychczas otrzymywał pomoc prawną z urzędu oraz był zwalniany od kosztów w całości. Do przedmiotowego wniosku pozwany dołączył orzeczenia w przedmiocie zwolnienia pozwanego od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu, decyzje (...) R. o przyznaniu zasiłku ze względu na ubóstwo pozwanego oraz bezrobocie, zaświadczenie z Powiatowego Urzędu Pracy o pozostawaniu osobą bezrobotną oraz oświadczenie o stanie rodzinnym majątku i dochodach. (k. 115 -128).

Postanowieniem z dnia 27 lutego 2014 r. referendarz sądowy przy Sądzie Rejonowym w Krośnie odrzucił wniosek pozwanego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. (k. 131).

Postanowieniem z dnia 12 maja 2014 r. Sąd Rejonowy w Krośnie odrzucił apelację pozwanego wskazując, iż pozwany nie wykonał wszystkich czynności wskazanych w zarządzeniu z dnia 28 stycznia 2014 r. tj. pomimo odrzucenia przez referendarza sądowego dnia 27 lutego 2014 r. ponownego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, pozwany nie uzupełnił braków formalnych apelacji poprzez zwięzłe przedstawienie zarzutów oraz sporządzenie ich uzasadnienia w dwóch egzemplarzach. (k. 133).

Pismem z dnia 2 czerwca 2014 r. zatytułowanym "zażalenie na postanowienie Sądu z dnia 12 maja 2014 r." pozwany wskazał, iż w związku ze swą przewlekłą chorobą nie rozumie kwestii poruszanych w przedmiotowej sprawie, wnosząc zarazem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Do powyższego pisma pozwany dołączył załączniki w postaci zaświadczeń o jego stanie zdrowia. (k. 136-139).

Postanowieniem z dnia 22 września 2014 r. Sąd Rejonowy w Krośnie ustanowił dla pozwanego pełnomocnika z urzędu (k.141), którego imiennie wyznaczyła Okręgowa Rada Adwokacka w R..

Na skutek wezwania Sądu pełnomocnik pozwanego w uzupełnieniu braków zażalenia z dnia 2 czerwca 2014 r. na postanowienie z dnia 12 maja 2014 r. w przedmiocie odrzucenia apelacji, podtrzymał zażalenie osobiste pozwanego, wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania wg norm przepisanych, z uwagi na zachodzącą przesłankę oczywistości zażalenia w związku z okolicznością, iż pozwany był pozbawiony możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. i tym samym zaszła nieważność postępowania między instancyjnego w przedmiocie apelacji, a to z uwagi na zbyt późne ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu.

Zaskarżonemu postanowieniu pełnomocnik pozwanego zarzucił rażące naruszenie art. 370 k.p.c. w zw. z art. 117 § 5 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż apelacja podlegała odrzuceniu, co było konsekwencją błędów w ustaleniach faktycznych sprawy poprzez nieprzyjęcie, że zaszyły przesłanki do ustanowienia na rzecz pozwanego pełnomocnika z urzędu już od chwili złożenia pierwszego wniosku w postępowaniu międzyinstancyjnym zawartego w piśmie pozwanego z dnia 14 lutego 2014 r.

W uzasadnieniu powyższego skarżący podniósł, iż w przedmiotowej sprawie pozytywne orzeczenie w przedmiocie ustanowienia pełnomocnika z urzędu dla pozwanego zapadło zbyt późno i było też konsekwencją błędów w rozpoznaniu pierwszego wniosku pozwanego w tym przedmiocie, w związku z czym na obecnym etapie postępowania pomoc prawna może być udzielona pozwanemu w bardzo ograniczonym zakresie. Skarżący nadmienił, iż z analizy pism procesowych pozwanego jak i dołączanych przez niego innych postanowień sądowych, w których przyznano mu pomoc z urzędu wynika, iż jako osoba kompletnie nieporadna, winna mieć przyznanego pełnomocnika z urzędu również w niniejszej sprawie. Istnieje bowiem w ocenie skarżącego bezpośredni związek przyczynowy pomiędzy niewykonaniem wezwania Sądu do uzupełnienia braków formalnych apelacji a stanem nieporadności pozwanego, jego niewiedzą prawną, stanem majątkowym oraz zdrowotnym. Skarżący wskazał ponadto, iż sprawy, przedmiotem których jest powództwo oparte na art. 299 k.s.h. nie należą do łatwych, w szczególności po stronie pozwanego, gdyż należy w takim przypadku znać reguły jakie żądają postępowaniem dowodowym w zakresie przesłanek uwolnienia się od odpowiedzialności przez członków zarządu.

W odpowiedzi na powyższe, powód wniósł o oddalenie zażalenia, jako bezzasadnego oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu w postaci kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych. Powód wskazał, iż Sąd Rejonowy prawidłowo odrzucił apelację pozwanego wobec bezskutecznego upływu terminu do wykonania wszystkich czynności w zarządzeniu Sądu z dnia 2 stycznia 2014 r. w przedmiocie nadania apelacji pozwanego dalszego biegu.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Na mocy art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi, jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw.

Zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą Sądu Najwyższego nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. ma miejsce wówczas, gdy w następstwie naruszenia przez sąd przepisów postępowania strona, wbrew swej woli, została faktycznie pozbawiona możliwości działania, w szczególności zaprezentowania przed sądem swych racji - przedstawienia swoich twierdzeń faktycznych, zgłoszenia dowodów na ich poparcie, odniesienia się do argumentów i dowodów prezentowanych przez stronę przeciwną, czy też odniesienia się do przeprowadzonych już przez sąd dowodów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2002 r. I PKN 400/2001). Naruszeniem prawa do obrony są zatem takie uchybienia procesowe popełnione przez sąd, które w praktyce uniemożliwiają stronie podjęcie stosownej obrony. Wskazać także należy, iż stwierdzenie nieważności postępowania w wyniku pozbawienia strony możliwości obrony swych praw uzależnione jest od ustalenia, iż strona znalazła się w takiej sytuacji, która uniemożliwia jej popieranie przed sądem dochodzonych roszczeń lub obronę przed żądaniem strony przeciwnej (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 1961 r. sygn. akt III CR 953/60). Sytuacja taka zachodzi wtedy, gdy nieporadność strony prowadzi do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest ona w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia. A contrario, w sytuacji, gdy strona swoim zachowaniem wykazuje wystarczającą znajomość reguł według, których toczy się postępowanie sądowe, odmowa ustanowienia fachowego pełnomocnika nie może być oceniona jako prowadząca do nieważności postępowania z uwagi na pozbawienie strony możliwości obrony swych praw (wyrok SA w Białymstoku z dnia 24 września 2014 r. I ACa 326/14).

Rozpoznając przedmiotowe zażalenie Sąd Okręgowy, stwierdził, iż postępowanie międzyinstancyjne - na mocy art. 379 pkt 5 k.p.c. - od dnia 14 lutego 2014 r. do dnia 22 września 2014 r. dotknięte jest nieważnością.

W okolicznościach niniejszej sprawy, pozwany zarówno w postępowaniu przed Sądem I instancji (już na etapie sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym – wniosek datowany na 29 października 2012r. k. 6), jak również w postępowaniu międzyinstancyjnym składał wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu ze względu na brak możliwości merytorycznego odniesienia się do podstawy roszczenia kierowanego wobec niego przez powoda. Wskazywał, iż ze względu na brak wiedzy prawniczej nie jest w stanie w sposób wyczerpujący ustosunkować się do twierdzeń strony powodowej, podnosił, iż znajduje się w trudnej sytuacji finansowej oraz zdrowotnej. Jakkolwiek zła sytuacja finansowa i zdrowotna pozwanego niewątpliwie wynikała, z przedłożonych przez niego do wniosku z dnia 14 lutego 2014 r. o ustanowienie pełnomocnika z urzędu dokumentów w postaci decyzji lokalnego (...) o przyznaniu zasiłku socjalnego ze względu na ubóstwo i bezrobocie czy też oświadczeń o stanie rodzinnym i majątkowym oraz zaświadczeń lekarskich o stanie zdrowotnym (w zakresie wniosku z dnia 2 czerwca 2014 r.) o tyle nieporadność pozwanego, niepozwalająca mu w pełni merytorycznie i skutecznie odnieść się przedmiotowej sprawie wynikała z przedsięwziętych przez niego czynności procesowych w tym z formułowanych przez niego pism procesowych na etapie postępowania międzyinstancyjnego (pismo pozwanego z dnia 14 lutego 2014 r. w którym wskazuje on, iż nie jest w stanie odnieść się do zarządzenia Sądu I instancji w przedmiocie uzupełnienia braków formalnych apelacji o wskazanie zarzutów i ich uzasadnienie), bo tylko do tego etapu postępowania może odnosić się Sąd Okręgowy rozstrzygając zażalenie.

Mając na uwadze powyższe, w ocenie Sądu Okręgowego nie sposób przyjąć, iż okoliczność, że pozwany, jako były członek zarządu spółki z której działalnością wiąże się jego odpowiedzialność, posiadał dobre zorientowanie co do charakteru przedmiotowej sprawy, pozwala na przyjęcie, iż posiada on wiedzę prawniczą wystarczającą i pozwalającą mu na pełne wykorzystanie prawnych możliwości jej prawidłowego prowadzenia. Zwłaszcza, iż powództwo w niniejszej sprawie oparte jest na art. 299 k.s.h. Niniejsza sprawa niewątpliwie nie jest standardową sprawą o zapłatę, a pozwany jako osoba nie posiadająca wykształcenia prawniczego, nie zaznajomiona z procedurą cywilną, przy tym jak wynika z akt sprawy, wykazująca nieporadność w przedsięwziętych czynnościach procesowych, nie posiadała wiedzy co do przesłanek warunkujących prawidłowe zajęcie stanowiska w sprawie i sformułowanie zarzutów oraz uzasadnienia apelacji.

Sąd Rejonowy ustanawiając dla strony pozwanej pełnomocnika z urzędu dopiero na etapie wniesienia przez pozwanego zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji z dnia 12 maja 2014 r., pomimo zachodzących w sprawie przesłanek do ustanowienia pełnomocnika z urzędu dla pozwanego na etapie wcześniejszym tj. już od dnia 14 lutego 2014 r. kiedy to pozwany w wykonaniu zarządzenia Sądu I instancji z dnia 28 stycznia 2014 r. wskazywał, iż nie jest w stanie uzupełnić braków apelacji poprzez przedstawienie zarzutów i ich uzasadnienie, odrzucając postanowieniem z dnia 27 lutego 2014 r. wniosek pozwanego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu a dnia 12 maja 2014 r. apelację pozwanego od przedmiotowego rozstrzygnięcia, pozbawił pozwanego możliwości obrony swych praw w przedmiotowym postępowaniu zamykając mu drogę do wniesienia apelacji. Zwłaszcza, iż wnioskodawca wskazywał na konkretne okoliczności prawne zaistniałe w przedmiotowej sprawie, które mogłyby zostać wyjaśnione na jego korzyść gdyby miał możliwość skorzystania z pomocy profesjonalnego pełnomocnika.

Sąd Rejonowy rozpoznając ponownie sprawę podejmie czynności zmierzające do usunięcia braków formalnych apelacji pozwanego przy uwzględnieniu, że pozwany aktualnie działa w sprawie przez ustanowionego pełnomocnika z urzędu.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy - na mocy art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak wyżej.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 108 § 2 kpc.